

UOT:796.

MƏKTƏBƏQƏDƏR KİÇİK YAŞLI UŞAQLARIN FİZİKİ TƏRBIYƏNİN HISSƏ- HISSƏ ÖYRƏTMƏ METODLARININ ÜSTÜNLÜKLƏRİ

*Həsənov Etibar Firuddin oğlu, Əliyev Tural Xəlil oğlu,
Əlizadə Ülvi Hüseyn oğlu
Gəncə Dövlət Universiteti*

Xülasə: *Hissə-hissə öyrənmə tədris prosesini hər dərsdə daha konkret edir, şagirdlər dərsi mənimsəyir, bacarıqdan razı qalır. Hazırlayıcı hərəkətlərin müxtəlifliyi nəticəsində dərs maraqlı keçir. Hərəkətin hissələrini öyrənərkən, böyük hərəkət ehtiyatı yaranır, bu da uşaqların hərəkət təcrübəsini zənginləşdirir. Hissə-hissə öyrənmə itirilmiş bacarıqların bərpasını sürətləndirir.*

Fiziki tərbiyədə oyun metodu süjet xarakterə malikdir. Oyundan yalnız fiziki tərbiyənin vasitəsi kimi istifadə edilmir, o eyni zamanda öyrədilmənin və tərbiyənin effektiv metodu sayılır.

Yarış metodu idman yarışlarının xarakterik xüsusiyyəti olsa da yarışlar nisbətən daha geniş imkanlara malikdir.

Açar sözlər: məktəbəqədər, öyrətmə metodu, fiziki tərbiyə, kiçik yaşlı uşaqlar, oyun metodu, yarış metodu,

Key words: preschool, teaching method, Physical Culture, Small children, game method, race method,

Ключевые слова: дошкольное , метод обучения, физическая культура, маленькие дети, игровой метод, метод гонки

Hissə-hissə öyrətmə metodunun pedaqoji üstünlükləri:

1. Bu metoddan istifadə zamanı hərəkətin mənimsənilməsi asanlaşır. Şagird məqsədə tədrisən, xüsusi hərəkət ehtiyatları yığaraq, müəyyən fəaliyyətində təşəkkül taparaq çatır. Belə öyrətmə hərəkətin hər bir hissəsinə diqqəti cəmləşdirməyə imkan yaradır, hissənin bütöv hərəkətdə yerini dərk etdirir, bu da bütöv hərəkətin daha dərinlən mənimsənilməsinə gətirib çıxarır. Nəticədə öyrənmə prosesinin müddəti qısalar, ümumi hərəkəti qabiliyyət səviyyəsi yüksəlir.

2. Hissə-hissə öyrənmə tədris prosesini hər dərsdə daha konkret edir, şagirdlər dərsi mənimsəyir, bacarıqdan razı qalır.

3. Hazırlayıcı hərəkətlərin müxtəlifliyi nəticəsində dərs maraqlı keçir.

4. Hərəkətin hissələrini öyrənərkən, böyük hərəkət ehtiyatı yaranır, bu da uşaqların hərəkət təcrübəsini zənginləşdirir.

5. Hissə-hissə öyrənmə itirilmiş bacarıqların bərpasını sürətləndirir.

6. Bu metod əlaqələndirmə baxımından mürəkkəb olan hərəkətləri öyrənməkdə əvəzəlməzdir və istənilən əzələ qrupuna asan təsir edir.

Beləliklə, hərəkəti hissə-hissə öyrətmə metodu dərs prosesinə yaradıcılıqla yanaşmağa kömək edir, öyrədilən hərəkəti təhlil etməyə imkan yaradır.

Ancaq hərəkəti hissə-hissə öyrətmə metodundan hazır qanun kimi istifadə etmək mümkün deyil. Bu hərəkətləri tətbiq edərkən hazırlayıcı hərəkətlərin miqdarı, onların hər birinin tətbiq miqdarı, ardıcılığı – bunlar hamısı ümumi məsləhətlər şəklində olmalıdır. Müəllimin işi - bu

məsləhətləri peşəkar kimi xüsusi öyrətmə şəraitində tətbiq etməkdir. Bu məsləhətləri kor-korana şəkildə tətbiq etdikdə isə öyrətmə prosesinin həyata keçirilməsi çətinləşir.

Bu metoddan öyrətmənin hər mərhələsində istifadə edilir. Sadə, şagirdlərin kifayət qədər hazırlıqlı olması hallarında hazırlayıcı hərəkətlərə ehtiyac olmur və bütövlükdə öyrətmə metodundan tədrisin birinci mərhələsində də istifadə edilə bilər. Ümumiyyətlə, öyrətmənin yekun pillələrində bu metoddan istifadə edilir.

Şagirdlər, kifayət həcmdə bilik və bacarıqlara malikdirlər. Onlar qarşıda qoyulan məqsədləri həll etmək üçün müstəqil fəaliyyət göstərə bilirlər. Yarımqrupa daxil olan metodlar müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olsalar da, bir oxşarlıqları var: onları istifadə edərkən şagirdlər arasında rəqabət elementləri iştirak edir, öz üstünlüyünü hər hansı fəaliyyət zamanı təsdiq etmək məqsədi güdür.

Oyun metodu.

Fiziki tərbiyədə oyun metodu süjet xarakterə malikdir. Oyundan yalnız fiziki tərbiyənin vasitəsi kimi istifadə edilmir, o eyni zamanda öyrədilmənin və tərbiyənin effektiv metodu sayılır. Ona görə də oyun metodunun mahiyyətini başa düşmək üçün oyunun ümumi səciyyəsinə bilmək lazımdır.

Oyun metodu tək qəbul edilmiş oyun kimi istifadə edilmir. Oyun metodu anlayışı öz vasitələri və istifadə formaları ilə, rəsmi oyun anlayışından genişdir. Oyun metodu ilə bütün dərsi keçmək olar. Lakin bu vaxt heç bir mütəhərrik və idman oyunu tətbiq olunmamalıdır.

Oyun metodunun daha xarakterik əlamətləri aşağıdakılardır.

1. Oyun fəaliyyəti vaxtı emosionallıq və qarşıdurma geniş tətbiq edilir ki, bu da metod və insanlar arasında olan mürəkkəb münasibətləri nizamlamağa imkan yaradır. Ona görə də oyun vaxtı oynayanlar arasında münasibətləri nizamlayan qayda qoyulur.

2. Mübarizənin, hərəkətlərin yerinə yetirilmə şəraiti yüksək dərəcədə dəyişkəndir. Bunun nəticəsində oynayanlar, qarşıya çıxan maneələri müxtəlif üsullarla aradan qaldırmalı, onların bacarıqları dəyişkən şəraitə uyğunlaşma və çeviklə fərqlənməlidir.

3. Yüklənmənin və hərəkətin ciddi nizamlanmasının olmaması. Oyunçuya düşən yük onun özündən və oyunda tutduğu mövqedən asılıdır. Nizamlanmanın rolu o zaman yüksəlir ki, oyun metodu yeni hərəkətin mənimsənilməsi üçün istifadə edilir.

4. Hərəkətlərdə yaradıcılıq təşəbbüsünə tələblər var. Oyun situasiyaları vaxtı daha böyük nəticə verə biləcək fiziki hərəkətlər seçməkdə böyük müstəqillik variantları vardır.

5. Müxtəlif hərəkət bacarıqlarının və keyfiyyətlərinin kompleks şəkildə oyunda göstərilməsi. Oyunda müvəffəqiyyət əldə etmək üçün oyunçu müxtəlif hərəkətlərdən istifadə etməli olur (qaçış, hoppanma, tullanma və s.) özü də müxtəlif ahəngdə. Bunlar hamısı oyunçunun orqanizminə kompleks şəkildə təsir edir.

6. Çox hallarda oyunçular arasında əlaqə hər hansı əşya vasitəsilə yaranır, məsələn top, kiçik bayraqlar və s.

Oyundan öyrətmənin effektini və fiziki hazırlığın ümumi səviyyəsini yoxlamaq üçün istifadə edilir. Oyun metodunu düz tətbiq etdikdə, o kollektivçilik təşəbbüskarlığının, fəallığın, inadlılığın, cəsarətliliyin, dözümlülüyün və intizamlılığını inkişafına böyük imkan verir.

Yarış metodu.

Yarış metodu idman yarışlarının xarakterik xüsusiyyəti olsa da yarışlar nisbətən daha geniş imkanlara malikdir. Yarışlar, yarış metodunun ən parlaq ifadəsidir. Ancaq yarış

metodunun daha geniş tətbiqi ondan ibarətdir ki, dərslərin təşkili istənilən formada keçirilə bilər, istənilən fiziki hərəkətdən onun vasitəsi kimi istifadə edilə bilər. Məsələn, fiziki tərbiyə dərslərini yarış üsulu ilə keçirmək olar, dözülməkdən başlayaraq idman zalından çıxana kimi.

Bu metodun oyun metodu ilə oxşarlığı çoxdur. Ancaq onların arasında böyük fərq var. Bu fərq ondan ibarətdir ki, oyun metodu həmişə süjet tərkibli olur. Yarış metodunda bu anlar yoxdur, hərəkətin yerinə yetirilməsi onun yüksək səviyyədə tamamilə yerinə yetirilməsi üçün istifadə edilir. Deməli, bu, metodları ayırmaq üçün süjetin olub-olmamasından asılıdır. Məsələn, tennis topunu hədəfə atarkən biz şagirdləri ovçu, qalibi isə ən mahir ovçu adlandırırıq. Yarış metodunda isə məqsəd həmin hərəkətin texnikasının təkmilləşdirilməsidir. Ancaq bu fərqlər heç də yarış anlarının oyun metodunda yox olmasına gətirib çıxarmır. Əgər oyun metodunun tərkibini hər hansı mütəhərrik oyun və ya idman oyunu təşkil edərsə, onda iki metod arasındakı fərq itir.

Yarış metodunun xarakterik xüsusiyyətləri:

1. Bütün fəaliyyət qabaqcadan müəyyən edilmiş qayda ilə hər hansı hərəkəti yerinə yetirməklə qalib gəlməyə sərf edilir.

2. Yüksək nəticə göstərmək üçün maksimal fiziki və psixoloji imkanlardan istifadə edilir.

3. Fiziki yükləmənin tənzimləmə imkanları məhduqlaşır.

Bu metod hərəkət vaxtı qarşıya çıxan məqsədləri həll etmək üçün müstəqillik tələb edir. Deməli, yarış metodu hərəkətlərin təkmilləşməsi üçün böyük üstünlüyə malikdir, ancaq hərəkətin öyrədilməsi vaxtı üstünlük vermir. Belə ki, hərəkəti qabiliyyətlərin yüksək dərəcədə inkişafını tələb edir, məktəblilərin psixoloji cəhətdən qalib gəlməsi və təlimə güvənməsi metodu pedaqoji cəhətdən özünü doğruldur. Bu metodla, bir tərəfdən şagirdlər hərtərəfli hazırlıqlı olduqda ən yüksək nəticə əldə edirlər, ikinci tərəfdən onun köməyi ilə hazırlıq səviyyəsini daha da yüksəldirlər. Qurbanov H.H. "Fiziki tərbiyə nəzəriyyəsi və metodikası". Dərslik. Bakı, 2001

Ədəbiyyat

1. Qurbanov H.H. "Fiziki tərbiyənin tədrisi metodikası". Dərslik. Bakı, 2010
2. Ələkbərov H.Y. və b. Mütəhərrik oyunlar. Dərslik. Bakı, 2006
3. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания. Учебное пособие. Москва. «Просвещение». 1990
4. Венгер Л.А. Восприятие и обучение (дошкольного возраста). Москва, 1992
5. Пензулаева Л.И. «Физкультурные занятия с детьми 5–6 лет» Москва. 1983
6. Тонкова–Ямпольская Р.В., Чертова Т.Я. «Воспитателью о ребенке дошкольного возраста». Москва, 1987

ADVANTAGES OF PRIVATE-SEPARATE METHODS OF PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Gasanov Etibar Furuddin, Aliyev Tural Xalil, Alizade Ulvu Huseyn

Summary

Gradual learning makes the learning process more concrete in each lesson, students learn the lesson and are satisfied with the acquired skills. As a result of the variety of preparatory activities, the lesson is interesting. When learning parts of the movement, a large reserve of

movement is created, which enriches the motor skills of children. Gradual learning accelerates the recovery of lost skills.

The method of the game in physical education has a plot character. The game is used not only as a means of physical education, but also as an effective method of education and upbringing.

Although the competitive method is a characteristic feature of sports competitions, competitions have a wider range of possibilities.

ПРЕИМУЩЕСТВА ЧАСТНО-РАЗДЕЛИТЕЛЬНЫХ МЕТОДОВ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

*Гасанов Этибар Фуруддин оглы, Алиев Турал Халил оглы,
Ализаде Ульви Гусейн оглы
Резюме*

Постепенное обучение делает процесс обучения более конкретным на каждом уроке, учащиеся усваивают урок и довольны полученными навыками. В результате разнообразия подготовительных мероприятий урок получается интересным. При разучивании частей движения создается большой резерв движения, что обогащает моторику детей. Постепенное обучение ускоряет восстановление утраченных навыков.

Метод игры в физическом воспитании носит сюжетный характер. Игра используется не только как средство физического воспитания, но и как эффективный метод обучения и воспитания.

Хотя соревновательный метод является характерной чертой спортивных соревнований, соревнования имеют более широкий спектр возможностей.

Rəyçi: Dos. Zaur Hüseynzadə

Bədən tərbiyəsi və idman 14 iyun 2022-ci il tarixli iclasın 10 saylı protokolu

Daxil olduğu tarix 08 iyul 2022-ci il

UOT:355.

AZƏRBAYCAN SİLAHLI QÜVVƏLƏRİNİN HƏRBİ VƏTƏNPƏRVƏRLİK TƏRBİYƏSİNDƏ ROLU

*Sarıyev Vidadi
Gəncə Dövlət Universiteti
Gceferova@rambler.ru*

Xülasə: Müdafiə qabiliyyətinin artması istiqamətində ölkə rəhbərliyinin fəaliyyətinin əsas sahələrindən biri də gənclərin hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsidir. Vətənpərvərliyin ali təzahürü xalq kütlələrinin cəmiyyət quruluşu məqsədyönlü fəaliyyəti, Vətənin müdafiəsi yolunda fədakar əməyindən ibarətdir. Ölkə qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi sahəsində əsas şərt xalq kütlələrinin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin, onların vətənin müdafiəsinə hazırlığından ibarətdir.